

LA XACONA I EL RIGODÓ
ARA FAN EL BALL RODÓ

EL PROJECTE

Xuriach, des dels seus inicis, ha anat obrint diferents línies d'acció: la dels espectacles, la dels tallers, la dels espectacles participatius, i la de les conferències divulgatives. Dintre de la primera línia, a hores d'ara compta ja amb dos espectacles: **"Sonen ballades"** i **"Nous minoès, ayrosas contradanças"**.

En el primer s'articulen un seguit de balls i músiques on es fan paleses, sense que calgui cap altre fil argumental, les estretes relacions que han mantingut sempre al nostre país les danses heretades d'altres segles, l'ensenyança dels mestres de ball i les pràctiques populars catalanes. En el segon, ens centrem just en el moment en què s'accelera la substitució del vell repertori de substrat renaixentista català per la nova dansa francesa, la *Belle Danse*, a partir de la derrota de la Guerra de Successió (1714).

Si bé tots dos són per a tot tipus de públic, **crèiem que ens calia crear un nou espectacle encara més proper al públic infantil, on expliquéssim amb la nostra pròpia veu les històries implícites en les danses que ballem**, el seu origen o el simbolisme que tenen dins el galanteig, el repte amb la parella o el significat dels seus gestos. També volíem presentar la varietat d'instruments que intervenen d'una forma propera, interessant i divertida, al mateix temps que la seva varietat tímbrica va il·lustrant els canvis d'atmosfera de l'obra.

Així doncs, inspirat per la temàtica i el repertori de *"Nous minoès, ayrosas contradanças"*, neix el seu germà petit: **La Xacona i el Rigodó ara fan el ball rodó**.

La **durada més curta** de les danses i el **diàleg** entre els intèrprets, que esdevenen **personatges** i que van dibuixant un intrigant **fil argumental**, permeten mantenir al públic més petit constantment atent a l'escenari.

Així mateix, el dinamisme creat per l'alternança de danses de parella amb danses de grup, els canvis de vestuari o els desplaçaments de músics i ballarins, condueix la mirada de petits i grans per tots els racons de l'escenari, talment com si contemplessin una pintura del segle XVIII.

INSPIRACIÓ

«Deixa en casa lo vert sach de las aspres,
deixa pels rústichs los instruments aspres,
trempa'l plectre suau, ab què solias
algun temps divertir-me y divertir-te,
q[ue] est sols ha de servir-te;
que no pretench que toques las Follias,
Canaris, Passacalles ni Pabanas,
Villanos ni Sardanas,
sonadas montañesas per cansadas,
temps ha ja dels estrados desterradas.
Sols desitjo q[ue] esplayes sa armonia
tocant ab bisarria
nous Minoès, ayrosas Contradanças,
estudiadas danças
que la moda francesa
ha introduït, mesclant la lleugeresa
ab la força; volent q[ue] axí oprimidas
entre si se demostren lluidas. (...)
No't penses, no, que't porto ab tant espàcio
als salons de palàcio
o bé al Clos o a la Rua,
que tot és mort ab la grandesa sua;
sols a una casa del carrer més noble de tot est nostre poble
hont miraràs ab menos etiquetas
cosas més soberanas y perfetas,
puig que d'ells no'[h]y fa falta
la grandesa,
la bulla, lo concurs la gentilesa».

Francesc Tegell, *Poema anafòric*. Dedicat a les celebracions del Carnestoltes barceloní. 1720

SINOPSI

La redacció d'un tractat de dansa és el que manté ocupat durant la lliçó en Baltasar de Roges Plantofes, un alumne tan avantatjat com despistat de l'escola de l'estricta mestre Rigodó de Magnadansa. En Baltasar, juntament amb la Xacona de Bellpas i gràcies a les melodies d'en Trempacordes i en Bufacanyes, aprenen les danses que es ballen a la Barcelona del segle XVIII. Pavanès i folliès, villanos i sardanes, canaris i matutxins...el mestre Rigodó no es cansa d'ensenyar les danses de la terra.

Però els joves han sentit veus arribades de França. Diuen que allà ara s'hi balla la chaconne, la gavotte i el minuet. Unes danses complicades i elegants amb coreografies bellíssimes que encisen fins al propi rei! I quines ganes d'anar França i quina curiositat per aprendre el minuet! Dit i fet, cap a França hi falta gent! Els joves marxen plens de preguntes i en tornen carregats d'il·lusió i de noves danses, d'elegants vestits i belles melodies que el mestre Rigodó, escèptic primer i encuriosit després, aprèn i balla....però a la catalana!

*Deixa en casa lo vert sach de las aspres, / deixa pels rústichs los instruments aspres,
/ trempa'l plectre suau, ab què solias / algun temps divertir-me
y divertir-te, / q[ue] est sols ha de servir-te; [...]*

FORMAT DE BUTXACA

Només caldran dos ballarins, dos músics i un actor per a portar aquesta idea a l'escenari. No només perquè tant uns com altres són **pluridisciplinars**, sinó perquè es busca l'essència del que aquestes danses transmeten, del seu moviment, dels timbres sonors que l'acompanyen, i de la història que representen.

Quan els ballarins canvien d'estil de dansa, canvien des del moviment dels seus braços fins la manera de mirar-se, canvien de vestuari, canvien la manera de desplaçar-se en l'espai i la manera de presentar-se davant del públic... i de vegades canvien la dansa per la música. Agafen un violí, agafen un flabiol, i s'uneixen a la petita orquestra, a l'orquestra essencial.

Els músics no són menys: combinen diferents instruments de vent i percussió o de corda polsada segons el repertori i l'època o la tímbrica més adient per a cada dansa. Ells també canvien el seu comportament respecte els ballarins segons què estigui passant en escena... o inclús deixen els instruments per cantar i ballar una sardana antiga o un ball de matutxins (ball de bastons).

El fil argumental, sostingut principalment per la veu de l'actor, va traçant una història entre el mestre Rigodó de Magnadansa i els seus alumnes, en Baltasar de Roges Plantofes i la senyoreta Xacona de Bellpas... així com amb els músics, en Bufacanyes i en Trempacordes.

[...]
*que no pretench que toques las Follias,
Canaris, Passacalles ni Pabanas,
Villanos ni Sardanas,
sonadas montañesas per cansadas,
temps ha ja dels estrados desterradas*
[...]

CONTINGUTS

Les danses que es ballaran són una selecció de gèneres representatius i virtuoses de l'antic **repertori de dansa d'escola ibèrica** que permeten endinsar-se en l'estil de dansa anterior a l'entrada de la "**Belle Danse**" francesa a principis del segle XVIII. Així mateix, el repertori francès ens permetrà comparar i entendre els canvis en la cultura de la dansa i, per tant també socials, que van comportar l'adopció d'aquests repertoris.

Però aquestes dues cultures de la dansa no són oposades! En el desenvolupament de l'una i l'altra al llarg de la història hi va haver constants intercanvis entre elles i, com a dansa viva que són, això els va permetre continuar evolucionant. Així mateix, a Catalunya moltes danses franceses van ballar-se "a la catalana".

I és que, igual que després de la derrota la societat va haver de trobar un compromís entre els seus costums i els dels vencedors i d'això en va sortir una societat nova, amb la dansa va passar el mateix.

Les fonts històriques

Per a la dansa d'escola ibèrica, els coneixements sobre aquesta dansa ens arriben a través dels tractats de Juan de Esquivel Navarro (*Discursos sobre el arte del Danzado*, 1642), de Juan Antonio Jaque (*Libro de Danzar*, mitjan s. XVII), de Pablo Minguet e Irol (*Explicación del Danzar a la Española*, 1737), o del manuscrit del barceloní Don Josep Fausto de Potau i de Ferran (*Memoria de las Danças*, 1701).

Pel que fa a la *Belle Danse* francesa, els tractats més rellevants són el de Pierre Rameau (*Le Maître à Danser*, 1725) i el de Raoul-Auger Feuillet (*Chorégraphie ou l'Art d'écrire la danse*, 1704). Són tractats que ja a l'època van ser traduïts a molts idiomes, és a dir, que eren d'ús internacional.

La part didàctica i l'acostament al públic

La relació entre els alumnes, en Baltasar i la Xacona, i el mestre Rigodó està tallada a la manera dels segles XVI i XVII. Si bé el seu tracte està francament actualitzat, el que sí que es pot dir que conserven fidelment és el sistema de pregunta-resposta dels tractats de l'època. Era freqüent que els manuals de dansa fossin escrits en forma de diàleg per tal que el lector pogués, d'una banda, sentir-se plenament dintre una lliçó de dansa, però que alhora pogués llegir el text prenent certa distància, veient passar l'acció entre dues persones alienes, oblidant potser el fet que qui aprèn la dansa a través d'un tractat és perquè no té els recursos econòmics per permetre's tenir un mestre particular.

El públic de La Xacona i el Rigodó també té un doble sentiment: està còmodament assegut a la seva cadira però plenament implicat en les preguntes i respostes sobre les danses, les músiques, els instruments i el vestuari que integren el programa.

A més, un cop acabat l'espectacle, els intèrprets **conviden el públic a preguntar tot allò que els hagi encuriolit, i fins i tot a pujar a l'escenari, acostar-se als instruments, demanar explicacions sobre el seu funcionament, tornar a sentir el seu so de més a prop...**

Diuen que inclús hi ha hagut algun espectador molt afortunat que ha arribat a tenir un instrument a les mans!

FITXA TÈCNICA

ANNA ROMANÍ	dansa, violí, pochette i castanyoles
CARLES MAS	dansa, castanyoles, flauta de tres forats i tambor sac de gemecs
EDWIN GARCIA	tiorba i guitarra barroca
MARC RIERA	flabiol i tamborí, flauta de tres forats i tamborí de cordes, baixó i fagot barroc
ROBERT GONZÁLEZ	actor
MARTA ROMERA	guió

LA COMPANYIA

Què vol dir XURIACH?

És el cognom d'una nissaga barcelonina de constructors d'instruments de vent fusta. Van exercir durant gran part del segle XVIII i sabem que molts d'ells també eren músics. Al Museu de la Música de Barcelona se'n conserven alguns exemplars, d'una qualitat excepcional.

Qui som XURIACH?

Una companyia que reuneix músics i ballarins especialitzats en l'època renaixentista i barroca, interessats en treballar el repertori de dansa que s'ha tocat i es toca a la Península Ibèrica des de diferents perspectives.

A través d'espectacles dinàmics i poètics, de reconstrucció o de fusió amb estils completament contemporanis, Xuriach acosta aquestes arts inseparables a públics de totes les edats, tant dalt dels escenaris com al carrer.

MARC RIERA

Estudia fagots històrics amb Josep Borràs a l'ESMUC i n'obté el títol superior l'any 2006. Com a flabiolaire, es forma a l'Aula de Música Tradicional i Popular de la Generalitat, l'Aula de sons de Reus i l'ESMUC.

Des del 2007 complementa els seus estudis de fagot amb Carles Cristóbal a l'Aula de Música Antiga del Conservatori Isaac Albéniz de Girona. També ha rebut masterclasses de fagotistes reconeguts com Alberto Grazi, Dona Agrell i Giorgio Mandolesi i ha estat dirigit en diversos projectes per Alfredo Bernardini, Xavier Díaz, Lorenzo Coppola, Wim Becku, Jean-Pierre Canihac i Paco Rubio.

Ha estat seleccionat en les darreres edicions de l'Académie d'Ambronay: "Triomfi Sacri" dirigit per Jean Tubéry i "Une soirée avec Mozart" dirigit per Martin Gester; també en projectes d'orquestres clàssiques històriques de la *NJO* (Jove Orquestra Holandesa) i de la *JONC* (Jove Orquestra Nacional de Catalunya).

És membre fundador de la companyia *Xuriach*, i ha col·laborat en els grups *Coro Casa da Musica do Porto*, *Capilla Real de Madrid*, *Ex audi nos*, *Música Antiga de Girona*. És membre actiu en els grups de música tradicional catalana *Espremulls*, *Els Perdigots* i *Cobla Sabadell*.

ANNA ROMANÍ

Ballarina, coreògrafa i pedagoga, formada en música, dansa i arts plàstiques des de molt jove. Estudia flauta de bec, violí i cant a l'Escola de Música Municipal de Can Ponsic i, com a ballarina, estudia dansa clàssica i contemporània, alguns estils de dansa tradicional, i dansa del Renaixement i del Barroc (amb Peggy Dixon, Ana Yepes, Marie-Geneviève Massé, Françoise Deniau, Bruna Gondoni, Cecilia Gracio Moura, Béatrice Massin, Barbara Sparti).

Actualment, combina els estudis superiors de coreografia a l'Institut del Teatre de Barcelona amb l'activitat professional com a ballarina de les companyies franceses *L'Eventail* i *Ensemble Donaires* (amb qui treballa també en temes de recerca) i en projectes puntuals amb directors com Toni Aparisi, Toni Mira o Vincent Dumestre.

És coreògrafa de la companyia de teatre musical *Els Pirates Teatre* i de diversos concerts ballats amb els grups *Diatessaron*, *Forma Antiqua*, *Ensemble Santenay*, *Il Profondo*, *Tictactus*, entre d'altres. És directora artística de la companyia *Xuriach*, juntament amb Marc Riera i Carles Mas.

Sota l'exemple de Verena Maschat (Orff-Institut), s'interessa per la pedagogia de la dansa. Ha donat classes a professionals i amateurs per a institucions com el Secretariat de Corals Infants de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona, la FestCat, el *Centre National de la Danse* de París, i l'Institut del Teatre de Barcelona.

CARLES MAS

Director artístic de la companyia *Baixadansar (dansa i música antiga catalana)*, Carles Mas és flabiolaire, cornamusaire, ballarí i mestre de dansa. Desenvolupa des de 1975 una àmplia recerca sobre la interpretació de la música i de la dansa a les pràctiques tradicionals, així com a les fonts documentals medievals i del Renaixement.

Investigador en els camps de l'etnomusicologia i de les pràctiques de la dansa col·lectiva a Europa, es concentra amb una atenció particular en les formes de la dansa col·lectiva catalana i en les tècniques instrumentals del conjunt "flauta i tambor" en el ric i complex camp de la cultura oral lligada a la dansa.

El 1985 va obtenir el Premi Nacional de Dansa i va publicar el seu treball de recerca *"Aproximació a la tècnica coreogràfica del contrapàs"*. Membre, mestre de dansa i investigador esperonat per les fonts orals i documentals de l'Esbart Català de Dansaires (fund. 1908) des de 1975, ha estat ballarí, músic i coreògraf de la *Compagnie Maître Guillaume* des de 1987, de *Ris et Danceries*, el *Gruppo di Danza Rinascimentale*, *Les Haulz et les Bas*, *Renaidanse*, *Artefact*, *Les Violons du Roi*, així com d'altres conjunts de música i dansa antiga i contemporània, amb els quals ha publicat diversos articles especialitzats i ha enregistrat nombrosos discos.

La seva formació i la seva recerca li fan donar molta importància a la transmissió i a la pedagogia: és titular del Certificat d'Aptitud a l'ensenyament de les músiques tradicionals (Llicència d'ensenyament superior, des de 1991) i imparteix cursos en conservatoris superiors i centres de formació de mestres. Actualment és professor del Centre d'Iniciació Musical de Bar le Duc (França).

EDWIN GARCÍA

Nascut a Bogotà, Colòmbia, comença els seus estudis a la Pontifícia Universitat Javeriana on rep el títol de guitarra clàssica el 2004 amb Carlos Posada. Ha rebut classes magistrals d'Ariel Abramóvich, Hopkinson Smith, Juan Carlos Rivera, Juan Carlos de Mulder, Paul O'Dette, etc. El 2011 obté el grau superior en interpretació d'instruments històrics a l'Escola Superior de Música de Catalunya, sota la tutoria de Xavier Díaz Latorre, Mara Galassi i Mónica Pustilnik.

Ha participat amb els ensembles *Hemiola*, *Del Enzina* i *Alba Sonora*, del qual és membre fundador, ha realitzat gires de concerts a Colòmbia amb el programa *Lamenti i Sospiri* dedicat a la música italiana del segle XVII. També ha col·laborat amb l'*Accademia Internazionale della Música* de Milà, sota la direcció de Mara Galassi, amb la *Compañía Nacional de Teatro Clásico* d'Espanya, amb les diverses agrupacions corals del Palau de la Música Catalana, amb *La Dispersione*, *Exaudi nos*, *O vos omnes*, *Xuriach*, *Vespres d'Arnadí* i *Los Músicos de su Alteza* dirigit per Luis Antonio González.

Ha participat en el treball discogràfic *Del Mar del Alma*, Músiques i lletres de la Bogotà colonial (Arion music, 2007) amb l'ensemble colombià *Música Ficta*.

Actualment es dedica professionalment a la interpretació amb criteris històrics d'instruments de corda polsada i a l'ensenyament de la guitarra clàssica i el llenguatge musical a l'Escola de Música del Palau i a l'escola coral del Orfeó Català.

ROBERT GONZÁLEZ

Com a actor, es va formar a l'Institut del Teatre, obtenint la llicenciatura l'any 2007. Com a cantant, va ser alumne de Dolors Aldea i de Marta Pujol al Conservatori del Liceu. També ha fet estudis de clarinet i de dansa, dues disciplines que inclou en molts dels seus rols.

Des del 2005 forma part de la companyia *Dei Furbi* (direcció de Gemma Beltran) amb qui ha creat "Tocatta i fuga", "Els homes de Shackespeare", "Asufre!" i "La flauta màgica", peces molt ben rebudes pel públic i per la crítica. També és part integrant de la companyia Els Pirates Teatre des del 2001 (direcció d'Adrià Aubert), actuals gestors del Círcol Maldà, amb qui a més dels papers teatrals assumeix tasques de gestió i programació.

Ha participat en nombroses produccions al TNC, al Teatre Lliure, al Mercat de les Flors, al Poliorama, al Tantarantana, al Llantiol... tant de teatre com de dansa, amb la companyia de Marta Carrasco (en les obres "J'arrive" i "Dies Irae"). En els darrers anys ha interpretat rols televisius en les sèries "Imperium", "Bandolera" i "KMM". Entre els noms que l'han dirigit, hi consten també els de Carme Portaceli, Joan Anton Sánchez, Jordi Fonddevila, Bibiana Goday o Josep M. Mestres, entre d'altres.

MARTA ROMERA

Bibliotecària, narradora i autora de literatura infantil és Diplomada en Biblioteconomia i Documentació i Llicenciada en Documentació per la Universitat de Barcelona. Va triar aquests tres camins professionals per una poderosa raó: encomanar el gust per la lectura. Perseguint aquest objectiu des de fa anys que es mou al món de les biblioteques públiques. Ha treballat en diverses biblioteques del Barcelonès i ha dirigit la Biblioteca El Carmel-Juan Marsé i la Biblioteca Garcilaso, de Barcelona. Actualment dirigeix la Biblioteca Martí Rosselló de Premià de Mar.

Amb l'afany d'apropar la lectura als més petits, però des del punt de vista de l'oralitat també ha fet de narradora de contes. En aquesta faceta ha format part del grup de narradors Devivaveu de l'Associació Rosa Sensat, coordinat per Roser Ros, ha col·laborat amb l'ANIN (Associació de Narradors i Narradores) i ha treballat amb Taleia Cultura. Ha voltat per tot Catalunya participant en nombroses iniciatives de foment a la lectura i ha participat en diverses edicions de la Setmana del Llibre en Català, del Saló del Llibre Infantil i Juvenil, entre d'altres.

També ha realitzat cursos a l'Ateneu Barcelonès que van donar forma i ales a una altra manera de fomentar la lectura entre la canalla: mitjançant l'escriptura. Fins ara ha publicat més de quinze contes i novel·les per a nens i nenes en diverses editorials catalanes, i en revistes infantils. Ha guanyat el premi Joescric 2008 de Conte Infantil i algunes de les seves obres s'han traduït al coreà.

Direcció artística

Anna Romaní

Marc Riera

tel. +34 666 241 567

info@xuriach.com

Management

Soledad Sánchez

tel. +34 653 508 554

produccio@xuriach.com

c/ Blasco de Garay 55, 4t. 1a. - 08004 Barcelona